

Broj: 01-875/22 - 7
Podgorica, 20.6.2023. godine
MB

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 41 Zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br. 42/11, 32/14 i 21/17) i člana 40 Pravila o radu Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG" br. 53/14), nakon sprovedenog ispitnog postupka, po pritužbi pritvorenog lica XX, daje sljedeće

MIŠLJENJE

I UVOD

1. Instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, obratio se pritužbom na rad i postupanje Uprave za izvršenje krivičnih sankcija (UIKS-a) pritvoreno lice XX.

U pritužbi je, između ostalog, naveo: da ga predstavnici institucije Zaštitnika što prije posjete u Istražnom zatvoru u UIKS-u, zbog narušavanja ljudskih prava; da će prilikom posjete predstavnika saopštiti i medicinskim dokazima potkrijepiti zloupotrebe koje su ga zadesile, te da se obratio i Ministarstvu pravde i da će se medijima obratiti njegov advokat.

Tim povodom, predstavnici Zaštitnika su dana 21.12.2022. godine obavili razgovor sa pritvorenim licem, bez prisustva službenih lica. Pritvoreno lice je u razgovoru sa predstavnicima Zaštitnika u bitnom navelo: da se nakon prelaska iz KPD nalazi sam u jednokreventnoj ćeliji, koja je 24 sata pod video nadzorom; da su uslovi za boravak u toj ćeliji loši i da nijesu adekvatni njegovom zdravstvenom stanju, koje je konstatovano u izvještajima zatvorskog ljekara; da su mu službenici UIKS-a oduzeli televizor koji mu je odavno bio odobren za korišćenje; da se žali na zdravstvenu zaštitu, jer mu zdravstvena služba ne obezbjeđuje terapiju koja mu je propisana; da su mu ukinuli posjete na način što je u prethodnom periodu imao četiri posjete mjesečno, a sada samo dvije, da boravi u sobi sa lošim materijalnim uslovima te da smatra da su mu ovakvim postupanjem povrijeđena prava kao lica lišenog slobode.

Tim je obišao ćeliju u kojoj boravi podnosilac pritužbe kako bi sagledao uslove u kojima boravi.

II ISPITNI POSTUPAK

2. Uvidom u pritužbu, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je utvrdio da ista ispunjava uslove sadržane u čl. 31 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore¹, koji se tiču njene sadržine.

U cilju utvrđivanja relevantnih činjenica i okolnosti, Zaštitnik je saglasno odredbi člana 35 stav 1 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, aktom br. 01-875/22-3, zatražio izjašnjenje na navode iz pritužbe od UIKS-a, kao i zdravstveni karton podnosioca pritužbe XX.

¹ Službeni list Crne Gore", (br. 042/11 od 15.08.2011, 032/14 od 30.07.2014, 021/17 od 31.03.2017);

Uprava UIKS-a je dostavila izjašnjenje UKD-br. 16 od 16. januara 2023. godine, koje je primljeno u instituciju Zaštitnika 20.1.2023. godine, u kojem se navodi: da je povodom podnešene pritužbe zatraženo izjašnjenje od strane nadležnih u Istražnom zatvoru, kao i Sektora za zdravstvenu zaštitu, na osnovu kojeg je utvrđeno da imenovanom pritvoreniku nijesu povrijeđena prava; da se pritvorenik XX nalazi u pritvoru od dana 1.3.2020. godine po Rješenju Višeg suda u Podgorici Kris br. 13/20, zbog krivičnog djela stvaranje kriminalne organizacije i ubistva u pokušaju putem pomaganja; da se u Istražnom zatvoru, u posljednjem vremenskom periodu nalazi nešto veći broj lica od optimalnog smještajnog kapaciteta, te su u cilju obezbjeđivanja što kvalitetnijih uslova boravka pritvorenika, nadležni u UIKS-u donijeli odluku da iskoriste raspoložive kapacitete drugih organizacionih jedinica za smještaj tih lica; da se, sa tim u vezi, obezbjeđuje poštovanje svih pritvorenih lica, kao i propisa koji se odnose na izvršenje mjere pritvora; da se Uprava zalaže za očuvanje bezbjednosti svakog lica lišenog slobode, te da se ne dozvoljava kontakt među pripadnicima suprostavljenih kriminalnih grupa.

Dalje je navedeno: da je pritvorenik XX, na osnovu informacionih podataka ostalih činioca bezbjednosnog sektora i UIKS-a, prepoznat kao pripadnik jedne od kriminalnih grupa, koji se na osnovu procjene bezbjednosti, nalazi pod posebnim stepenom zaštite kada je riječ o njegovom smještaju i redovnim dnevnim aktivnostima za vrijeme boravka u pritvoru; da je imenovani višestruki penološki povratnik; da su njegove sklonosti dobro poznate zaposlenima u Upravi, kao što je posjedovanje nedozvoljenih stvari i predmeta u zatvoru, pozivanje ostalih lica lišenih slobode na otpor formalnom sistemu i sl; da je, u odnosu na navedeno, Uprava UIKS-a obavještavala Upravu policije u cilju eventualnog preduzimanja mjera i radnji iz njihove nadležnosti; da su 7.10.2022. godine službenici obezbjeđenja u Istražnom zatvoru izvršili službenu radnju pretresa sobe i pritvorenika u kojoj je smješten pritvorenik XX sa još četiri pritvorenika; da su tom prilikom u prostorijama pronađena i oduzeta dva mobilna telefona, četiri punjača za mobilne telefone i dva kabla od punjača; da prilikom početka radnje pretresa pritvorenik XX je negodovao navedenu aktivnost službenika (pretres) i pozivao ostale pritvorenike na otpor (da se onemogući pretres), pa je odlučeno da se isti izmjesti u drugu prostoriju, kako bi se spriječio rizik od njegovog uticaja na druge pritvorenike i izvršila službena radnja; da u tom periodu 7.10.2022. godine, nije bilo raspoloživog smještajnog kapaciteta u Istražnom zatvoru za pritvorenika XX, kojim bi se ispoštovala procjena bezbjednosti, adekvatni uslovi boravka i ostali organizacioni razlozi te da je odlučeno da se smjesti u jednokrevetnu prostoriju u Zatvor za duge kazne.

Takođe je navedeno: da u prostoriji u kojoj je bio smješten iz razloga predostrožnosti, u periodu od 7.10 do 14.11.2022. godine, pritvorenik XX nije bio disciplinski kažnjen, kao što imenovani navodi u pritužbi, već je imao mogućnost realizacije svih dnevnih aktivnosti, kao što je posjedovanje korišćenih tehničkih uređaja, samostalno pripremanje obroka, boravka na otvorenom prostoru i drugo; da je 14.11.2022. godine, kada su se stekli uslovi, pritvorenik XX iz organizacione jedinice Zatvora za duge kazne vraćen u Istražni zatvor, gdje je smješten u jednokrevetnu prostoriju, koja je takođe opremljena sa svim neophodnim sadržajem za što kvalitetniji boravak za vrijeme izvršenja pritvora, te da je prilikom redovne kontrole, dana 7.12.2022. godine, utvrđeno da TV prijemnik koji koristi pritvorenik XX posjeduje SMART sistem, te je iz tog razloga isti oduzet, odnosno zamijenjen drugim TV prijemnikom, koji ne posjeduje navedenu mogućnost konekcije.

Dalje je navedeno da povodom navoda iz pritužbe koji se odnose na zdravstvenu zaštitu, cijene da je ista na zadovoljavajućem nivou; da sama činjenica da je medicinsko osoblje Sektora za zdravstvenu zaštitu licima lišenim slobode dostupno 24 časa, govori u prilog navedenom; da je zdravstveni problem pritvorenika XX ranija operacija lijevog oka, gdje je plasiran implant (proteza); da je imenovani pritvorenik imao više operativnih zahvata, odnosno da mu je više puta mijenjan i plasiran implant; da kao posljedica nošenja implanta javlja se komunikacija između orbite i sinusa, kao i da problem sa sinusima nije nastao u UIKS-u; da je sa tim u vezi, dana 7.10.2022. godine, u popodnevrim časovima zatvorski ljekar medicinski intervenisao prilikom ispadanja očne proteze pritvoreniku XX; da je tom

prilikom ljekar vratio očnu protezu i da nijesu utvrđene bilo koje druge tegobe; da je zdravstveno stanje pritvorenika praćeno i lijećeno adekvatnom terapijom; da se u toku boravka u pritvoru imenovani pritvorenik kontinuirano medicinski prati, ćemu u prilog govori kopija medicinske dokumentacije i ordinira mu se propisana terapija; da je imenovani pregledan od strane zatvorskog psihijatra, koji nije dijagnostifikovao psihićke tegobe, već je konstatovao F43 – akutna reakcija na stres (trenutna reakcija); da se pritvorenik XX i dalje nalazi u istoj prostoriji u Istražnom zatvoru u kojoj je smješten 14.11.2022. godine, da nema primjedbi na smještaj i sa njim u sobi je smješteno još jedno pritvoreno lice, na obostranu saglasnost; da je prostorija u kojoj su smješteni navedeni pritvorenici u skladu sa površinskim standardom (8m²), dovoljne prirodne svjetlosti, sanitarnim ćvorom i opremljena je tehnićkim uređajima i mogućnošću samostalnog pripremanja obroka; da pritvorenik XX redovno koristi mogućnost boravka na otvorenom prostoru; da se boravak pritvorenika na otvorenom prostoru realizuje u odnosu na organizacione i bezbjednosne razloge, u skladu sa prostornim kapacitetom otvorenog prostora kao i da pritvorenik XX boravi na prostoru namijenjenom za boravak na otvorenom, na naćin da se ispoštuju razlozi bezbjednosti, kojima imenovani pritvorenik ne smije doći u kontakt sa drugim određenim pritvorenicima.

Na kraju se navodi: da povodom navoda iz pritužbe koji se odnose na posjete licima lišenim slobode, nadležni u UIKS-u, od poćetka epidemije izazvane korona virusom, intezivno rade na oćuvanju zdravlja lica lišenih slobode i sprjećavanja unosa i širenja korona virusa u kolektivnom ssystemu, kakav je zatvorski, te da pored apsolutnog poštovanja mjera za suzbijanje pandemije korona virusa, UIKS je donio interne mjere koje se odnose na redukciju posjeta; da cijeneći pravo lica lišenih slobode na posjete od strane ćlanova porodice i znaćaj osnaćivanja porodićnih kontakata, a prvenstveno oćuvanja zdravlja lica lišenih slobode kada je rijeć o epidemiji korona virusa, nadležni u UIKS-u su preduzeli mjere u cilju suzbijanja infekcije na naćin što su posjete ćlanova porodice licima lišenim slobode redukovane u smislu smanjenja broja posjeta, trajanja posjeta i broja posjetilaca, uz poštovanje općtih mjera prevencije; da pritvorena lica imaju trenutno dvije posjete u toku mjeseca, u trajanju od pola sata i jednog pritvorenika mogu posjetiti dva lica; da je Uprava nedavno prosljedila obraćanje grupe lica zatvorenika i pritvorenika koje se odnose na posjete, Institutu za javno zdravlje, odnosno Ministarstvu zdravlja na razmatranje, u cilju eventualnog ublaćavanja mjera i procjene epidemioloćke situacije u kolektivnom smješčaju te da u skladu sa prethodno navedenim cijene da navodi iz pritužbe pritvorenika XX su neosnovani.

Uz izjašnjene je dostavljena sljedeća dokumentacija: sl. zabilješka SZZ 11/2023 od 16.1.2023. godine; sl. zab. SZZ 12/2023 od 16.1.2023. godine; Izvješčaj o izvršenom pretresu lica i prostorija IZ-N/8961 od 10.10.2022. godine; izjavu pritvorenika IZ-N 47/20 od 12.1.2023. godine; izjava pritvorenika YY IZ-N 46/20 od 12.1.2023. godine; izjava pritvorenika XX IZ-N 1141/22 od 28.9.2022. godine; izjava pritvorenika XX IZ-N 1142/20 od 28.9.2022. godine kao i zdravstveni karton br. 2894 za lice XX.

Predstavnici Zaštitnika su, prilikom obilaska pritvorenog lica dana 21.12.2022. godine, obišli prostoriju u kojoj boravi podnosilac pritužbe i saćinili foto-elaborat prostorije na osnovu kojeg proizilazi da je kamera u trenutku obilaska bila deinstalirana; da je toalet bio higijenski zapušten kao i da je registrovano prisustvo vlage na dva mjesta u sobi.

Zaštitnik je aktom br. 01-875/22-5 od 26.4.2023. godine, zatraćio dopunu izjašnjena na okolnosti koje se odnose na to da je ćelija podnosioca pritužbe bila 24 sata pod video nadzorom, koja je dostavljena aktom br. UKD-br. 335/23-2 od 15.5.2023. godine, koja je primljena u instituciju Zaštitnika 29.5.2023. godine, u kojoj je navedeno: da je lice iz bezbjednosnih razloga premješteno iz Istraćnog zatvora Podgorica u Zatvor za duge kazne; da se imenovani u Zatvoru za duge kazne nalazio do 14.11.2022. godine, kada je premješten u Istraćni zatvor Podgorica i smješten u prostoriju L1 na prizemlju; da je, kada su postojali bezbjednosni razlozi da imenovani zatvorenik bude pod stalnim nadzorom, smješten u

prostoriju u kojoj su instalirane nadzorne kamere; da su kod imenovanog pritvorenika u više navrata pronađene nedozvoljene stvari i predmeti, među kojima i predmeti podobni za ugrožavanje života i tijela, kao i veći broj mobilnih telefona; da je nadzor nad pritvorenikom vršen 24 časa dnevno, uz napomenu da unutrašnjost kupatila koje se nalazi u sastavu sobe nije pod video nadzorom, te da je po prestanku razloga, uslijed kojih je ocijenjeno da pritvorenik XX bude pod stalnim nadzorom, imenovani premješten u sobu L2 u kojoj nijesu instalirane nadzorne kamere.

Dalje se navodi: da u vezi sa navedenim je neophodno istaći da trenutni broj službenika obezbjeđenja nije dovoljan za kontinuirano praćenje odnosno vršenje nadzora nad određenim pritvorenim licem u slučaju kada postoje razlozi za takvim nadzorom i kontrolom; da se upravo iz tog razloga i isključivo u cilju očuvanja bezbjednosti vrši nadzor upotrebom nadzornih kamera; da se vršenjem nadzora na ovaj način ne ugrožavaju prava pritvorenih lica, budući da službenik obezbjeđenja koji je raspoređen na poslovima praćenja video nadzora prati dešavanja u realnom vremenu; da u slučaju potrebe po nalogu glavnog zatvorskog inspektora, snimak sa nadzornih kamera u određenom vremenskom intervalu može izuzeti samo ovlašćeno lice iz službe za IKT i bezbjednost informatičkih podataka, te da je video nadzor tako koncipiran da nakon izvjesnog vremenskog perioda (15-20 dana) dolazi do automatskog brisanja podataka, odnosno snimaka.

U krajnjem je navedeno: da je smještaj pritvorenog lica XX u sobi u kojoj su instalirane nadzorne kamere preduzeti isključivo iz bezbjednosnih razloga, bez namjere vršenja bilo zloupotrebe ili ugrožavanja prava ili ličnih podataka te da u cilju regulisanja odnosno uređivanja pitanja video nadzora, kojim bi se adekvatno uredila pitanja video nadzora u UIKS-u je pokrenut postupak izmjena i dopuna Zakona o izvršavanju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti i Pravilnika o bližem načinu izvršavanja pritvora.

III ČINJENICE I OKOLNOSTI

3. Na osnovu sprovedenog postupka, uvidom u pritužbu, razgovora sa pritvorenikom, obilaska ćelije u kojoj boravi pritvorenik kao i dostavljenog izjašnjenja i dokumentacije, utvrđene su činjenice relevantne za donošenje ovog mišljenja:

- da se podnosilac pritužbe nalazi u Istražnom zatvoru Podgorica od 1.3.2022. godine po rješenju o određivanju pritvora Višeg suda u Podgorici, Kri br.... od godine;
- da se pritvorenik XX, nalazi pod posebnim stepenom zaštite kada je riječ o njegovom smještaju i redovnim aktivnostima;
- da su mu za vrijeme boravka u Istražnom zatvoru zbog više počinjenih disciplinskih prestupa izrečena disciplinske kazne upućivanje u posebnu prostoriju (samicu), više puta;
- da je 27.9.2022. godine, tokom pretresa sobe u kojoj boravi podnosilac pritužbe pronađen mobilni telefon u vezi sa čim je podnosilac pritužbe izjavio da je isti polomio iz razloga što u njemu "posjeduje eksplicitne slike poznatih ličnosti nježnijeg pola sa estrade";
- da je istoga dana kod podnosioca pritužbe pronađen improvizovani bodež u vezi sa čim je izjavio da je njegov i da "ga nosi zbog lične bezbjednosti";
- da su službenici obezbjeđenja UIKS-a 7.10.2022. godine, obavili službenu radnju pretres sobe i pritvorenika u kojoj je boravio XX;
- da su tom prilikom pronašli i oduzeli dva mobilna telefona, četiri punjača za mobilne telefone i dva kabla od punjača;
- da je UIKS o svim slučajevima pronalazjenja nedozvoljenih stvari kod podnosioca pritužbe te drugim okolnostima i podacima bitnim za procjenu bezbjednosti ovog pritvorenika obavijestio nadležni Sud i Upravu policije;

- da je od 7.10 -14.11.2022. godine, boravio u jednokrevetnoj prostoriji u Zatvoru za duge kazne iz, kako se navodi, mjera predostrožnosti;
- da je UIKS donio rješenje, IZ –N 8931 od 7.10.2022. godine o premještanju podnosioca pritužbe, iz bezbjedonosnih razloga iz Istražnog zatvora Podgorica u Zatvor za duge kazne, uz obrazloženje da je podnosilac pritužbe toga dana ispoljavao agresivno ponašanje i prijetio pozivanjem pritvorenih lica u Istražnom zatvoru na pobunu;
- da je podnosilac pritužbe smješten u jednokrevetnu sobu u Zatvor za duge kazne, namijenjenu za izvršenje mjera predostrožnosti, shodno članu 11 stav 3 Pravilnika o bližem načinu izvršavanja pritvora;
- da je podnosilac pritužbe, dana 14.11.2022. godine premješten odnosno vraćen u Istražni zatvor uz obrazloženje da se za vrijeme boravka u Zatvoru za duge kazne ponašao u skladu sa pravilima kućnog reda i da su razlozi zbog kojih je premješten bitno smanjeni;
- da je prilikom redovne kontrole, dana 7.12.2022. godine, od podnosioca pritužbe oduzet TV prijemnik koji posjeduje SMART sistem, koji je zamijenjen drugim TV prijemnikom koji ne posjeduje navedenu mogućnost konekcije;
- da je podnosilac pritužbe imao više operativnih zahvata, između ostalih i operaciju lijevog oka i plasiranje implanta (proteze);
- da se pritvorenik i dalje nalazi u istoj prostoriji u Istražnom zatvoru u kojoj je smješten 14.11.2022. godine, gdje je sa njim u sobi smješteno još jedno pritvoreno lice, na obostranu saglasnost;
- da u toj sobi na određenim mjestima (na plafonu, oko lavaboa i iza natkasne) postoji izražena „vlaga“, te da su pločice i zid sa tih mjesta opali;
- da zaposleni u UIKS-u poštuju mjere koje su propisane radi sprječavanja širenja korona virusa;
- da pritvorena lica imaju trenutno dozvoljene dvije posjete u toku mjeseca;
- da je podnosilac pritužbe, dok je bio u jednokrevetnoj sobi namijenjenoj za izdržavanje mjera predostrožnosti redovno obilažen od strane medicinskih tehničara u Zatvoru za duge kazne na podjeli redovne terapije i da prećeno je njegovo zdravstveno stanje;
- da je ljekar iz UIKS-a u svojim izvještajima konstatovao kao preporuku produženi boravak na svježem vazduhu, u skladu sa mogućnostima (izvještaj od 23.10.2020. godine i 3.12.2020. godine)
- da je podnosilac pritužbe vođen na specijalističke preglede u KCCG;
- da je podnosiocu pritužbe odobren unos lijekova 5.12.2022. godine;
- da je podnosilac pritužbe redovno pregledan u UIKS-u te da mu je ordinirana propisana terapija.

IV RELEVANTNI PROPISI

4. Ustav Crne Gore („Službeni list CG“ broj 1/2007 i 38/13) propisuje:

„Jemči se dostojanstvo i sigurnost čovjeka. Jemči se nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta čovjeka, njegove privatnosti i ličnih prava.“ (član 28 stav 1 i 2)

„Prava i slobode ostvaruju se na osnovu Ustava i potvrđenih međunarodnih sporazuma. Svi su pred zakonom jednaki, bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo.“ (član 17)

„Svako ima pravo na jednaku zaštitu svojih prava i sloboda.“(član 19)

5. Zakonik o krivičnom postupku ("Službeni list CG", br. 57/09, 49/10, 47/14, 2/15 35/15, 58/15) propisuje:

“Nadzor nad pritvorenim licima vrši predsjednik suda koji je za to ovlašćen.

Predsjednik suda ili sudija koga on odredi dužan je, najmanje dva puta godišnje da obiđe pritvorena lica i da se, ako nađe za potrebno, i bez prisustva nadzornika i stražara, obavijesti kako se pritvorena lica

hrane, kako im se obezbjeđuju druge potrebe i kako se sa njima postupa. Predsjednik, odnosno sudija koga on odredi dužan je da preduzme potrebne mjere da se otklone nepravilnosti uočene prilikom obilaska zatvora i da o svom obilasku sačini izvještaj koji podnosi predsjedniku Vrhovnog suda i dostavlja ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa.

Predsjednik suda i sudija za istragu mogu, u svako doba, da obilaze sva pritvorena lica, da sa njima razgovaraju i da od njih primaju pritužbe.” (član 185)

“Bliži način izvršavanja pritvora propisuje ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa.” (član 186)

6. Pravilnik o bližem načinu izvršavanja pritvora ("Službeni list Crne Gore", br. 042/12 od 31.07.2012) propisuje:

„Pritvorena lica smještaju se u jednokrevetne i višekrevetne prostorije. U jednokrevetne prostorije smještaju se pritvorena lica neposredno po prijemu u zatvor. U jednokrevetne prostorije smještaju se i pritvorena lica iz razloga bezbjednosti, iz zdravstvenih razloga ili na lični zahtjev. Prostorije u koje se smještaju pritvorena lica ne smiju biti vlažne i moraju biti površine najmanje 8 m². Prostorije moraju biti osvijetljene, provjetrene i zagrijane. Zagrijavanje prostorija, po pravilu, vrši se od 1. novembra do 1. aprila. Zavisno od klimatskih uslova, može se odrediti i drugi datum početka i prestanka zagrijavanja prostorija.“ (član 11)

„U toku izdržavanja pritvora pritvorena lica su dužna da poštuju naredbe i naređenja službenika obezbjeđenja i drugih službenih lica, u skladu sa zakonom.“ (član 49)

„Pritvorena lica su dužna da se pristojno ponašaju prema službenicima obezbjeđenja i drugim službenim licima, a u međusobnom obraćanju da se poštuju i uvažavaju. U slučaju nanijete uvrede i drugog nedozvoljenog ponašanja prema pritvorenom licu, to lice će takvo ponašanje prijaviti službeniku obezbjeđenja ili drugom službenom licu. Naređenja koja službenici obezbjeđenja i druga službena lica izdaju u okviru svojih ovlašćenja, pritvorena lica dužna su da izvršavaju blagovremeno i bez pogovora.“ (član 50)

„U slučaju sumnje ili saznanja da pritvoreno lice drži predmete čije je držanje zabranjeno, službenik obezbjeđenja, po sopstvenoj inicijativi, vrši pretres pritvorenog lica, prostorije u kojoj se trenutno našao i njegove spavaonice. Ako se prilikom pretresa iz stava 1 ovog člana pronađu stvari čije je držanje zabranjeno, stvari će se oduzeti i o tome sačiniti zapisnik, a protiv pritvorenog lica će se podnijeti disciplinska prijava. (član 52)

7. Zakon o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br. 42/2011 i 32/2014, 021/17) propisuje:

“Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.

Kad Zaštitnik/ca utvrdi da je došlo do povrede ljudskih prava i sloboda, mišljenje sadrži i preporuku o tome šta treba preduzeti da bi se povreda otklonila, kao i rok za njeno otklanjanje.” (član 41)

8. Evropska zatvorska pravila Preporuka Rec (2006) propisuju:

94.1 U smislu ovog zakona pritvorenci su zatvorenici kojima je određen pritvor od strane sudske vlasti do suđenja, osude ili izricanja presude.

94.2 Država može da odredi da se zatvorenici koji su proglašeni krivim i kojima je izrečena kazna smatraju pritvorenicima do pravosnažnog rješavanja njihovih žalbi.

95.2 Pravila iz ovog odeljka predviđaju dodatna obezbjeđenja za pritvorenike.

95.3 U postupanju s pritvorenicima vlasti se rukovode pravilima koja važe za sve zatvorenike i dopustiće pritvorenicima da učestvuju u različitim aktivnostima predviđenim ovim pravilima.

96. Pritvorenicima, u mjeri u kojoj je to moguće, biće data mogućnost smještaja u pojedinačnim ćelijama, osim kada mogu imati koristi od zajedničkog smještaja sa drugim pritvorenicima ili ukoliko sud ne donese odluku o posebnim uslovima smještaja određenog pritvorenika.

99. Osim ukoliko postoji posebna zabrana za određeni vremenski period donijeta od strane sudske vlasti u posebnom predmetu, pritvorenicima će biti dozvoljeno:

- a. da primaju posjete i da komuniciraju s porodicom i drugim licima na isti način kao i zatvorenici;
- b. da primaju dodatne posjete i imaju dodatni pristup drugim oblicima komunikacije; i
- c. da imaju pristup knjigama, novinama i drugim medijima.

9. Standardi CPT-a u "Najbitnijim" odjeljcima Opštih izveštaja CPT-a (CPT/Inf/E (2002)1- Rev. 2006 Srpski / Serbian / Serbe) navodeno je:

30. Zdravstvene usluge osobama lišenim slobode su predmet od direktnog značaja za mandat CPT-a.1 Nezadovoljavajući nivo zdravstvene nege može brzo dovesti do situacija koje spadaju u okvir termina «nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja». Nadalje, služba zdravstvene nege u datoj ustanovi može potencijalno igrati ulogu u borbi protiv zlostavljanja, kako unutar te ustanove, tako i na drugim mestima (naročito unutar policijskih ustanova). Štaviše, ta služba je u takvom položaju da može imati pozitivan uticaj na sveukupan kvalitet života unutar ustanove u kojoj deluje.

49. Pristup odgovarajućem toaletu i održavanje dobrih higijenskih standarda predstavljaju suštinske komponente humanog okruženja. U vezi s tim, CPT mora napomenuti da ne odobrava praksu primećenu u izvesnim zemljama gde zatvorenici koriste kofe u svojim ćelijama kao toalet (pri čemu se te kofe u odgovarajuće vreme prazne). Toalet mora biti lociran unutar ćelijskog smeštaja (po mogućnosti u aneksu) ili moraju postojati načini kojima se omogućava zatvorenicima koji moraju da koriste toalet da u svako doba dana budu pušteni iz svojih ćelija bez nepriličnog zadržavanja (uključujući i noću). Nadalje, zatvorenici moraju imati odgovarajući pristup tuševima ili kupatilima. Takođe je poželjno da tekuća voda bude dostupna unutar ćelijskog smeštaja.

51. Takođe je veoma važno da zatvorenici u razumnoj meri održavaju dobar kontakt sa spoljnim svetom. Iznad svega, zatvoreniku treba obezbediti održavanje odnosa sa porodicom i bliskim prijateljima. Vodeći princip mora biti unapređivanje odnosa sa spoljnim svetom; svako ograničavanje takvog kontakta mora biti zasnovano isključivo na dovoljno jakim razlozima bezbednosti ili na razlozima koji se tiču raspoloživih sredstava.

10. Evropski komitet za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT):

Životni prostor po zatvoreniku u zatvorskim ustanovama: CPT standardi CPT/Inf (2015) 44 propisuju: "Minimalni standard ličnog životnog prostora prema CPT-u 9. CPT je 1990. razvio osnovni standard za minimum životnog prostora koji zatvoreniku treba dodijeliti u ćeliji. • 6 m² životnog prostora u jednokrevetnoj ćeliji; • 4 m² životnog prostora po zatvoreniku u višekrevetnoj ćeliji. Kao što je CPT razjasnio prethodnih godina, minimum životnog prostora ne treba da uključuje sanitarni čvor u ćeliji. Posljedično, ćelija za jednog zatvorenika treba da ima 6 m² plus prostor potreban za sanitarni čvor (obično 1 m² do 2 m²). Isto tako, prostor koji zauzima sanitarni čvor treba da bude isključen iz proračuna od 4 m² po osobi u ćelijama za više zatvorenika. Dalje, u svakoj ćeliji u kojoj je smješteno više od jednog zatvorenika, sanitarni čvor treba da bude potpuno odvojen. Uz to, CPT smatra da svaka ćelija koja se koristi za smještaj zatvorenika mora imati barem 2 m između zidova ćelije i 2,5 m između poda i tavanice." (paragraf 9, 10 i 11).

11. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima propisuju:

Prema svim licima lišenim slobode postupat će se čovječno i s poštovanjem, zbog urođenog dostojanstva ljudskog bića. (član 10 stav 1).

12. Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda propisuje:

Niko ne može biti podvrgnut mučenju, ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju. (član 3).

13. Standardna minimalna pravila Ujedinjenih naroda za postupanje sa zatvorenicima (Mandelina pravila)

Pravilo 1.

Prema svim zatvorenicima mora se postupati uz poštovanje njihovog dostojanstva i vrijednosti koje su im svojstvene kao ljudskim bićima. Nijedan zatvorenik ne smije biti podvrgnut mučenju i drugim okrutnim, nečovječnim ili ponižavajućim postupcima ili kaznama, za što se nikakve okolnosti ne mogu koristiti kao opravdanje, i mora biti zaštićen od njih. Zaštita i sigurnost zatvorenika, osoblja, pružatelja usluga i posjetitelja moraju uvijek biti osigurani.

Pravilo 12.

1. Ako se prostor za spavanje nalazi u pojedinačnim ćelijama ili sobama, svaki zatvorenik noću boravi u ćeliji ili sobi sam. Ako zbog posebnih razloga, kao što je privremena pretrpanost, središnja zatvorska uprava mora odstupiti od ovog pravila, nije poželjno da se u ćeliju ili sobu smjeste dva zatvorenika.

2. Tamo gdje se koriste zajedničke spavaonice smještaju se zatvorenici za koje je pažljivim odabirom utvrđeno da se mogu međusobno družiti u tim uvjetima. Tijekom noći mora se odvijati redovit nadzor, u skladu s prirodom zatvora.

Pravilo 13.

Sav smještaj određen za zatvorenike, a posebice sav smještaj namijenjen za spavanje, mora ispunjavati sve zdravstvene zahtjeve, imajući u vidu klimatske uvjete te, posebice, kubični sadržaj kisika, minimalnu površinu, rasvjetu, grijanje i ventilaciju.

Pravilo 15.

Sanitarni uređaji moraju omogućiti svakom zatvoreniku obavljanje prirodnih potreba kad je to nužno, i to na čist i pristojan način

Pravilo 18.

1. Zatvorenici su dužni održavati osobnu higijenu, za što im treba osigurati vodu i toaletni pribor nužan za očuvanje zdravlja i čistoće.

Pravilo 24.

1. Za pružanje zdravstvene skrbi zatvorenicima odgovorna je država. Zatvorenici trebaju uživati iste standarde zdravstvene skrbi koji su dostupni i u društvu te trebaju imati besplatan pristup potrebnim zdravstvenim službama bez diskriminacije na osnovi njihovog pravnog statusa.

Pravilo 25.

1. Svaki zatvor mora imati zdravstvenu službu sa zadatkom ocjenjivanja, promicanja, zaštite i poboljšanja fizičkog i psihičkog zdravlja zatvorenika, osobito vodeći računa o zatvorenicima s posebnim zdravstvenim potrebama ili zdravstvenim problemima koji otežavaju njihovu rehabilitaciju.

14. Preporuka Rec (2006)2 Komiteta ministara državama članicama u vezi sa evropskim zatvorskim pravilima¹ (Koji je usvojio Komitet ministara 11. januara 2006. na 952. sednici zamjenika ministara) propisuje:

18.1 Uslovi smještaja zatvorenika, a naročito prostorije za spavanje, moraju voditi računa o ljudskom dostojanstvu i, koliko god je moguće poštovati privatnost i ispunjavati zahteve za održavanje zdravlja i higijene, vodeći računa o klimatskim uslovima i naročito o površini poda, zapremeni vazduha, osvetljenju, grejanju i ventilaciji.

18.6 Zatvorenici se smještaju zajedno samo ako je to svrsishodno i ako su to zatvorenici koji mogu da se družu međusobno. 18.7 Ukoliko je moguće, zatvorenici treba da imaju mogućnost izbora pre nego što se od njih zatraži da dele sa nekim prostor za spavanje.

19.3 Zatvorenici moraju imati pristup sanitarnim prostorijama koje su higijenski ispravne i poštuju privatnost.

19.6 Uprava zatvora dužna je da ih snabdeva priborom i sredstvima za održavanje higijene.

V ZAKLJUČNA OCJENA

15. Podnosilac pritužbe je u pritužbi Zaštitniku ljudskih prava i sloboda podnio pritužbu koja se može sublimirati na način da prigovara da se izvjestan period nalazio u jednokreventnoj ćeliji koja je 24 sata pod video nadzorom, koji nadzor ga je opterećivao; da su uslovi za boravak u toj ćeliji loši i da nijesu adekvatni njegovom zdravstvenom stanju koje je konstatovano u izvještajima zatvorskog ljekara; da su mu službenici UIKS-a oduzeli televizor koji mu je odavno bio odobren za korišćenje; da se žali na zdravstvenu zaštitu jer mu zdravstvena služba ne obezbjeđuje terapiju koja mu je propisana; da su mu ukinuli posjete na način što je u prethodnom periodu imao četiri posjete mjesečno, a sada samo dvije, da boravi u sobi sa lošim materijalnim uslovima, te da smatra da su mu ovakvim postupanjem povrijeđena prava kao lica lišenog slobode.

16. Na osnovu dostavljenog izjašnjenja i priložene dokumentacije od strane UIKS-a proizilazi da je Istražni zatvor UIKS-a u Spužu preopterećen i da se nalazi veći broj lica nego što je to predviđeno smještajnim kapacitetom. U takvim uslovima neophodno je, prije svega, održati mir i bezbjednost svih pritvorenih lica u zatvoru, što podrazumijeva da se određena lica ne smiju dovoditi u bilo koju vrstu kontakta te da sa tim u vezi treba organizovati odvojeni smještaj, odvojeni boravak na otvorenom, posjete i sl. Međutim, i pored navedenih otežavajućih okolnosti Zaštitnik ukazuje da uprava UIKS-a mora obezbijediti dosljedno poštovanje prava pritvorenika kojima mora biti omogućeno puno korišćenje zakonom garantovanih prava.

17. U odnosu na navode da se podnosilac pritužbe nalazi pod video nadzorom 24 časa, Zaštitnik je dana 21.12.2022. godine nakon izvršenog obilaska sobe u kojoj boravi podnosilac pritužbe, utvrdio da je kamera u uglu sobe u kojoj boravi podnosilac pritužbe bila deinstalirana, odnosno vidljiv je bilo samo kabl sa kojega je uklonjena kamera. Iz spisa predmeta, konkretno iz dopune izjašnjenja UIKS-a proizilazi da je bio pod nadzorom u periodu od 14.11. do 6.12.2022. godine, u kom periodu je podnosiocu pritužbe, kako podnosilac i sam potvrđuje, bila ugrožena bezbjednost.

Dalje, iz izjašnjenja proizilazi da je podnosilac pritužbe, na osnovu procjene bezbjednosti označen kao lice za koje je neophodno da se nalazi pod posebnim stepenom zaštite kada je riječ o njegovim dnevnim aktivnostima i njegovom smještaju, što podnosilac pritužbe i ne spori. Naime, u izjavu IZ-N 1142/20 od 28.9.2022. godine, koja je data nakon izvršenog pretresa sobe u kojoj je boravio, podnosilac pritužbe navodi da nosi improvizovani bodež radi lične bezbjednosti, čime je potvrdio operativne podatke koje posjeduje uprava UIKS-a koji se odnose na njegovu bezbjednost. Zaštitnik smatra da pri takvoj situaciji Uprava UIKS-a mora primjenjivati sve dozvoljene raspoložive mjere i radnje u cilju zaštite fizičkog integriteta podnosioca pritužbe i osiguravanja njegove bezbjednosti u zatvoru.

18. U većini modernih zatvora postoji centralna jedinica iz koje se sprovodi video nadzor i putem radio veze vrši kontrola nad otvaranjem i zatvaranjem fizičkih barijera i koja je po pravilu ili fizički izdvojena iz zatvora ili obezbjeđena posebnim merama, budući da se iz nje upravlja kompletnom ustanovom.² Usled dotrajalosti i nedostatka sredstava za održavanje postojećih, već zastarjelih sistema za video nadzor, sve veći broj ustanova za izvršenje krivičnih sankcija u svijetu zamjenjuje svoje stare analogne sisteme novim, bilo hibridnim bilo u potpunosti digitalizovanim sistemima, koji omogućavaju: veću pokrivenost, jasnije snimke, praćenje pojedinačnih osuđenika, brzu pretragu arhiviranih video snimaka, aktiviranje alarma u slučaju pojave određenih nepoželjnih aktivnosti, prepoznavanje lica, postavljanje uređaja za nadzor i u unutrašnje i na spoljašnje djelove ustanove, poput dvorišta i sportskih terena, uz mogućnost detektovanja pokreta u određenim prostorima tokom ustanovljenog vremenskog perioda, mogućnost

² Fairweather, McConville, 2013, prema: Džunić, Dragojlović, 2019: 202.

pristupa video snimcima preko mobilnih telefona, kao i automatsko prilagođavanje veličine video snimka prilikom gledanja uživo, čime se značajno smanjuje opterećenje mreže i olakšava pregled preko mobilnih telefona.³

19. Evropska zatvorska pravila (EZP) uspostavljaju niz pravila i načela od značaja za zaštitu ljudskih prava lica lišenih slobode, uključujući i pravo na privatnost. Međutim, odredbe EZP ne spominju eksplicitno problematiku video nadzora u zatvorima. Uprkos tome, ne postoje prepreke da se odredbe ovog dokumenta koje se odnose na privatnost primjenjuju upravo u kontekstu zaštite prava osuđenika na privatnost u kontekstu vršenja video nadzora u svrhu očuvanja bezbjednosti u zatvorima. EZP kao neke od osnovnih principa ističu da se prema svim licima lišenim slobode mora postupati uz poštovanje njihovih ljudskih prava, kao i da ta lica zadržavaju sva prava koja im nisu zakonito oduzeta odgovarajućom odlukom nadležnih organa (član 1. i 2.). Osim toga, propisano je da ograničenja za lica lišena slobode treba da budu minimalna neophodna, te da moraju biti srazmjerna legitimnom cilju zbog kojeg su im nametnuta (član 3).⁴

20. U odnosu na predmetni dio pritužbe Zaštitnik prepoznaje, nepravilnosti i nedostatke u postupanju UIKS-a prema podnosiocu pritužbe. Zakon o zaštiti podataka o ličnosti reguliše video nadzor u smislu, da prije uvođenja video nadzora mora se donijeti odluka u pisanoj formi, koju donosi starješina državnog organa, organa državne uprave ili odgovorno lice u privrednom društvu. Odluka mora da sadrži razloge za uvođenje video nadzora. Imajući u vidu da obrada podataka putem video nadzora predstavlja poseban vid obrade podataka koji se odnose na procjenu ličnosti, sposobnosti ili ponašanja, to je shodno članu 28 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti rukovalac zbirke ličnih podataka obavezan da pribavi saglasnost Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama. Posebno, što je Zakonom propisano, da se lični podaci moraju obrađivati na pošten i zakonit način i da se ne mogu obrađivati u većem obimu nego što je potrebno da bi se postigla svrha obrade niti na način koji nije u skladu sa njihovom namjenom.

21. Shodno odredbama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti rukovaoci u zatvoru u kojem se uvodi video nadzor, su bili dužni da: donesu pisanu odluku o uvođenju video nadzora (ukoliko uvođenje video nadzora nije propisano drugim zakonom); obrate se Agenciji za dobijanje saglasnosti za uvođenje video nadzora; zaštite pristup sistemu video nadzora od strane neovlašćenih lica i Agenciji dostave evidenciju zbirke o video nadzoru. U svakom slučaju, prije početka vršenja video nadzora potrebno je bilo obavijestiti zatvorenika o uvođenju video nadzora u pisanom obliku. Zaštitnik primjećuje da UIKS ne korespondira sa zakonskom regulativom i nije uzeo u obzir da Agencija u svom djelokrugu, između ostalih nadležnosti, vrši nadzor nad sprovođenjem zaštite ličnih podataka.

22. Zaštita ličnih podataka ne sprječava nadležne organe da preduzimaju adekvatne mjere i aktivnosti u borbi protiv kriminala i bezbjednosti. Međutim, obaveza je nadležnih organa da i tom prilikom osiguraju zakonitu obradu ličnih podataka. Pravo na privatnost i pravo na zaštitu ličnih podataka, nijesu aspolutna prava i ista se mogu izuzetno i u tačno propisanim okolnostima ograničiti. Ova prava moraju se razmatrati u vezi sa njihovom funkcijom u društvu, te ih treba ujednačiti sa drugim osnovnim pravima u skladu sa načelom proporcionalnosti. Načelo proporcionalnosti je opšte načelo i ono obavezuje institucije da čuvaju proporcionalnost između ciljeva koje treba postići i sredstava koja se mogu koristiti za njihovo postizanje. Ovo načelo zahtijeva da mjere koje preduzimaju institucije ne prelaze granice onoga što je odgovarajuće i potrebno za ostvarenje ciljeva.

³ Zbornik Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja 2020 / Vol. XXXIX / 2-3 / 27-44 Pregledni naučni rad: Video nadzor, bezbjednost i pravo na privatnost u zatvorima, Ana Batrićević i Ivana Stepanović, 2020. godina, str. 30.

⁴ Ibid, str. 33.

23. Zaštitnik ponavlja da se podaci o ličnosti moraju obrađivati na način koji obezbjeđuje odgovarajuću zaštitu podataka o ličnosti, uključujući zaštitu od neovlašćene ili nezakonite obrade, kao i od slučajnog gubitka, uništenja ili oštećenja primjenom odgovarajućih tehničkih, organizacionih i kadrovskih mjera. Ovo tim prije što je Agencija u vršenju poslova iz svog djelokruga samostalna i nezavisna, koja između ostalih nadležnosti, vrši nadzor nad sprovođenjem zaštite ličnih podataka. Međutim, ovo se odnosi i na sve druge situacije u kojima lični podaci na bilo koji način mogu biti kompromitovani. Obaveza rukovaoca i obrađivača je da zaštite bezbjednost podataka primjenom odgovarajućih tehničkih, organizacionih i kadrovskih mjera. Zakon ne propisuje koje se to mjere moraju primijeniti, jer one uvek zavise od konkretne situacije i od čitavog niza faktora, kao što su: koja vrsta i količina podataka je u pitanju, koja je svrha obrade, koliko dugo i na koji način se podaci čuvaju, u kojim sistemima, i slično.

24. Dakle, odluka o odgovarajućim tehničkim i organizacionom mjerama je još jedna u nizu odluka koju bi rukovalac trebalo da donese prije početka obrade. S tim u vezi potrebno je stalno provjeravati adekvatnost postojećih mjera i uvoditi primjerena unapređenja i adaptacije, kako bi se očuvao optimalni nivo sigurnosti i bezbjednosti obrade. Stoga, Zaštitnik je mišljenja da UIKS u budućnosti o ovom pitanju treba posvetiti dužnu pažnju i međusobnom multidisciplinarnom saradnjom nadležnih organa, sagledati uređenje pitanja video nadzora u zatvorskim uslovima na najbolji mogući način, u skladu sa Zakonom.

25. U odnosu na navode pritužbe koji se tiču materijalnih uslova u prostoriji u kojoj boravi podnosilac pritužbe, Zaštitnik je sačinio fotoelaborat predmetne prostorije. Neposrednim uvidom u samu prostoriju ali i u foto elaborat Zaštitnik primjećuje da soba ima dovoljno prirodne svjetlosti, da je ista prozračna i provjetrena te da je ista u skladu sa standardima CPT-a kada su u pitanju dimenzije same prostorije i sanitarnog čvora⁵, kao i da je u skladu sa domaćim Pravilnikom.⁶ Zaštitnik dalje primjećuje, da u sobi na određenim mjestima (na plafonu, oko lavaboa i iza natkasne) postoji izražena vlaga, te da su pločice i zid sa tih mjesta opali. Zaštitnik ukazuje na član 11 Pravilnika o bližem načinu izvršavanja pritvora koji propisuje, između ostalog da (...) prostorije u koje se smještaju pritvorena lica ne smiju biti vlažne (...) Stoga Zaštitnik ukazuje da je neophodno sanirati problem pojave vlage koja je primjećena u predmetnoj prostoriji.

26. U odnosu na navode iz pritužbe, koji se odnose na neadekvatnost zdravstvene zaštite, uvidom u zdravstveni karton podnosioca pritužbe br. 2894, zapaženo je da se isti redovno kontroliše i prati, te da mu se redovno ordinira propisana terapija.

Zaštitnik dalje primjećuje da je zaista u Izvještajima od 23.10. i 3.12.2020. godine, konstatovano u dijelu koji se odnosi na preporuke „*da se produži boravak na svježem vazduhu, u skladu sa mogućnostima službe*“. Dakle, obzirom na preopterećenost Istražnog zatvora i na to da je licu, kako je već navedeno, ugrožena bezbjednost, a pri činjenici da je navedeno konstatovano kao preporuka, Zaštitnik ne može ulaziti u ocjenu da li je zaista moguće ovu preporuku sprovesti u praksi, posebno pri činjenici da se radi o preporuci, a ne izričito propisanoj terapiji.

27. U odnosu na odluku UIKS-a koja se odnosi na posjete licima lišenim slobode, Zaštitnik ukazuje da je očuvanje zdravlja pritvorenih i zatvorenih lica i sprječavanje unosa i širenja korona virusa u kolektivnom sistemu, kakav je zatvorski, prioritetan te da smanjenje broja posjeta je donijeto upravo u tom smislu i pravcu, poštujući Mjere za suzbijanje pandemije virusa Covid 19, donijetih od strane Instituta za javno zdravlje i Ministarstva zdravlja Crne Gore. Dakle, donešene mjere se odnose na kompletan sistem i sve posjete pritvorenim licima, i ne može se govoriti o diskriminatorskom odnosu prema podnosiocu pritužbe.

⁵ Vidjeti tačku 11 ovog Mišljenja;

⁶ Službeni list Crne Gore, (br. 042/12 od 31.07.2012)- član 11;

28. Na osnovu sprovedenog ispitnog postupka i činjenice da je institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore ustanovljena radi zaštite ljudskih prava i sloboda kada su povrijeđena aktom, radnjom ili nepostupanjem državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave i lokalne uprave, javnih službi i drugih nosilaca javnih ovlašćenja, a polazeći od načela pravde i pravičnosti, Zaštitnik daje

PREPORUKE

Upravi za izvršenje krivičnih sankcija (UIKS-u):

- da uspostavi i sprovodi procedure primjene video nadzora u skladu sa relevantnim domaćim i međunarodnim propisima;
- da se u sobi u kojoj boravi podnosilac pritužbe, adaptira, odnosno sanira u smislu izolacije od vlage.

Naslovljen organ je dužan da u roku od 30 dana od dana prijema ovog akta Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore dostave izvještaj o preduzetim radnjama i mjerama za izvršenje datih preporuka.

ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
Mirjana Radović

Dostaviti:

- podnosiocu pritužbe;
- UIKS-u;
- a/a.